

JAN KARCZEWSKI

PROGRAM NAUCZANIA JĘZYKA BIAŁORUSKIEGO
DLA CZTEROLETNIEGO LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO
ZAKRES PODSTAWOWY I ROZSZERZONY

SPIS TREŚCI

1. Cele kształcenia – wymagania ogólne	2
2. Szczegółowe cele kształcenia i wychowania	4
3. Treści nauczania i przewidywane osiągnięcia	12
4. Sposoby osiągania celów	24
5. Propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania osiągnięć	26

1. CELE KSZTAŁCENIA – WYMAGANIA OGÓLNE

Szkoła ponadpodstawowa to czas wchodzenia młodego człowieka w dorosłe życie, pogłębiania poczucia własnej świadomości narodowej, poznawania kultury, doskonalenia umiejętności komunikacyjnych, myślenia konkretnego i abstrakcyjnego. To również okres intensywnego rozwoju osobowości ucznia, zarówno pod względem intelektualnym, jak i emocjonalnym, jego zainteresowań, wyznaczania sobie celów, do których dąży. Uczeń tworzy fundamenty swojego światopoglądu, kształtuje hierarchię wartości, samodzielnie analizuje i porządkuje rzeczywistość. Staje się świadomym odbiorcą kultury, potrafi systematyzować swoją wiedzę o języku, tradycji i współczesności, dostrzegać i rozumieć wartości narodowe i uniwersalne.

Zadaniem nauczyciela języka mniejszości narodowej na III etapie edukacyjnym jest przede wszystkim:

- 1) pogłębianie poczucia tożsamości narodowej, szacunku do kultury i tradycji;
- 2) rozwijanie motywacji do poznawania języka, kultury, tradycji;
- 3) zapoznanie z najważniejszymi tendencjami w kulturze współczesnej mniejszości narodowej;
- 4) kształtowanie postawy otwartości wobec innych kultur i szacunku dla ich dorobku;
- 5) pogłębianie umiejętności sprawnego posługiwania się językiem mniejszości narodowej w różnych sytuacjach komunikacyjnych z zachowaniem norm kultury, etyki i etykiety językowej;
- 6) pogłębianie umiejętności posługiwania się różnymi gatunkami wypowiedzi ustnych i pisemnych, które są niezbędne w edukacji szkolnej oraz w różnych sytuacjach życiowych;
- 7) inspirowanie ucznia do samodzielnego poszukiwania źródeł wiedzy, również z wykorzystaniem środowiska wirtualnego z zachowaniem zasad bezpieczeństwa w sieci.

Nauczyciel w szkole ponadpodstawowej odwołuje się do wiedzy i umiejętności, które uczeń nabył na wcześniejszych etapach edukacyjnych. Wprowadza go w świat kultury wysokiej, uczy świadomego, krytycznego odbioru tekstów kultury. Zwraca uwagę na specyfikę życia mniejszości narodowej. Stwarza warunki do samodzielnego rozwoju intelektualnego oraz inspirowanie do pogłębiania wiedzy. W tym celu stosuje wybrane metody wspierające rozwój ucznia, w tym metodę projektu, polegającą na szerokiej współpracy pomiędzy uczniami.

I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego.

Absolwent liceum z dodatkową nauką języka białoruskiego powinien rozpoznawać wartości związane z własnym dziedzictwem kulturowym, rozumieć relacje międzykulturowe w Polsce oraz określać korzyści wynikające z wzajemnego przenikania kultur.

Zgodnie z zasadami podstawy programowej wymagania ogólne w zakresie świadomości własnego dziedzictwa narodowego powinny koncentrować się wokół:

- rozumienia znaczenia literatury i kultury w kształtowaniu poczucia tożsamości narodowej;
- pogłębiania znajomości historii narodowej;
- pogłębiania wiedzy z zakresu kultury narodowej;
- kształtowania świadomego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej.

II. Kształcenie językowe.

Uczeń liceum białoruskiego powinien być świadomym użytkownikiem języka białoruskiego. Swoje umiejętności w tym zakresie powinien on wykorzystywać w komunikacji z innymi ludźmi, do odczytywania sensów tekstów literackich i nieliterackich oraz do formułowania własnych wypowiedzi. Zgodnie z zasadami podstawy programowej wymagania ogólne w zakresie kształcenia językowego skupiają się wokół:

- rozumienia wartości języka ojczystego oraz jego funkcji w budowaniu wspólnoty rodzinnej, narodowej i kulturowej;
- kształtowania odpowiedzialności za świadome posługiwanie się językiem ojczystym;
- poznawania pojęć służących do opisywania języka jako narzędzia komunikacji;
- zdobycia funkcjonalnej wiedzy na temat wybranych zagadnień z zakresu gramatyki;
- pogłębiania umiejętności porozumiewania się (słuchania, mówienia, czytania i pisanie) w sytuacjach prywatnych i publicznych, w tym z osobami z trudnościami w komunikowaniu się;
- pogłębiania umiejętności poprawnego mówienia i pisanie zgodnego z zasadami poprawności językowej.

III. Kształcenie literackie i kulturowe.

Materiał literacki w liceum prezentuje dorobek czasów wcześniejszych i obecnych. Powinien on kształtować w uczniu postawę szacunku wobec kultury i historii białoruskiej.

Zgodnie z zasadami podstawy programowej wymagania ogólne w zakresie kształcenia literackiego i kulturowego koncentrują się wokół:

- pogłębiania umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich i innych tekstów kultury z wykorzystaniem właściwej terminologii;
- rozumienia zależności między wydarzeniami historycznymi a literaturą i kulturą;
- pogłębiania zdolności rozumienia wartości o charakterze narodowym, etnicznym i uniwersalnym;
- kształtowanie świadomego uczestnictwa w kulturze.

IV. Tworzenie wypowiedzi.

W liceum ogólnokształcącym rozwijane są uczniowskie umiejętności w zakresie wypowiedzi pisemnych i ustnych poprzez:

- rozwijanie i pogłębianie umiejętności wypowiadania się w różnych formach;
- doskonalenie umiejętności wygłaszania, recytacji i interpretacji głosowej tekstów;
- doskonalenie posługiwania się zasadami retoryki, w szczególności argumentowania;
- doskonalenie umiejętności tworzenia wypowiedzi pisemnych;
- wyrażanie własnych poglądów i opinii;
- tworzenie wypowiedzi pisemnych, z uwzględnieniem estetyki tekstu i zasad jego organizacji, również z wykorzystaniem nowoczesnych technologii.

2. SZCZEGÓŁOWE CELE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

Cele edukacyjne szczegółowe w programie wynikają bezpośrednio z wymagań szczegółowych zapisanych w podstawie programowej. Zachowane też zostało ich uporządkowanie w czterech podstawowych obszarach kształcenia.

Obszar umiejętności		Cele szczegółowe	
		Zakres podstawowy	Zakres rozszerzony
I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego		1. Analiza różnych wzorców postaw społecznych, narodowych, obywatelskich, obyczajowych, kulturowych, moralnych, religijnych oraz w ich kontekście kształtowanie swojej tożsamości. 2. Rozumienie tematów, motywów, toposów charakterystycznych dla literatury narodowej. 3. Rozumienie związku poznanych utworów z życiem narodu i różnych grup wspólnotowych. 4. Określenie korzyści wynikających z wzajemnego przenikania się kultur.	Osiągnięcie celów z zakresu podstawowego, a ponadto: 1. Rozpoznanie w tekstach kultury problemów religijnych, społecznych, politycznych związanych z życiem mniejszości narodowej. 2. Rozpoznawanie i rozumienie wpływów innych języków na język mniejszości narodowej. 3. Rozumie relacji międzykulturowych w Polsce.
II. Kształcenie językowe	1. Gramatyka	1. Odmiana części mowy. 2. Wskazanie głównych różnic między nieodmiennymi częściami mowy. 3. Wskazanie funkcji składniowych wyrazów użytych w zdaniu. 4. Analiza zdań złożonych współrzędnie i podrzędnie, rozpoznawanie równoważników zdań. 5. Rozpoznawanie tematu słowotwórczego i formantu w wyrazach pochodnych oraz wskazanie funkcji formantów w nadawaniu znaczenia wyrazom pochodnym. 6. Rozpoznawanie roli i znaczenia akcentu wyrazowego.	Spełnienie wymagań określonych dla zakresu podstawowego.

	2. Zróżnicowanie języka	1. Posiadanie wiedzy w zakresie pojęcia znaku językowego i systemu znaków; umiejętność uzasadnienia, że język jest systemem znaków; rozróżnianie treści wprowadzanych do komunikatu za pomocą znaków werbalnych i niewerbalnych, mając świadomość różnych sposobów ich odbioru i interpretacji. 2. Rozpoznawanie wyrazów wieloznacznych i rozumienie ich znaczenia w tekście. 3. Rozumienie pojęcia stylu, rozpoznawanie stylu potocznego, urzędowego, artystycznego, naukowego, publicystycznego. 4. Rozpoznawanie funkcji języka w tekście. 5. Dostrzeganie zróżnicowania słownictwa, rozpoznawanie słownictwa ogólnonarodowego i słownictwa o ograniczonym zasięgu (wyrazy gwarowe, terminy naukowe, archaizmy i neologizmy, eufemizmy i wulgaryzmy). 6. Rozpoznawanie wyrazów rodzimych i zapożyczonych, rozumienie ich funkcji w tekście. 7. Rozpoznawanie różnych odmian języka, np. potocznego, gwarowego, literackiego, dialektu.	Osiągnięcie celów z zakresu podstawowego, a ponadto: 1. Rozpoznawanie i wskazywanie wybranych cech języka ojczystego. 2. Umiejscowienie języka ojczystego na tle innych języków używanych w Europie
--	-------------------------	---	---

	3. Komunikacja językowa i kultura języka	1. Sprawne posługiwanie się oficjalną i nieoficjalną odmianą języka narodowego. 2. Rozumienie pojęcia aktu komunikacji językowej, dostrzeganie i analizowanie współczesnych zmian modelu komunikacji językowej (np. różnice między tradycyjną komunikacją ustną lub pisaną a komunikacją przez Internet). 3. Pojmowanie konsekwencji stosowania form charakterystycznych dla środków elektronicznych (takich jak SMS, e-mail, czat). 4. Świadome korzystanie z zasobów Internetu, w tym multimedialnych, np. z: bibliotek, słowników on-line, wydawnictw e-book, autorskich stron internetowych twórców; dokonywanie wyboru źródeł internetowych, uwzględniając kryterium poprawności rzeczowej oraz krytyczne ocenianie ich wartości, przestrzeganie praw bezpieczeństwa w sieci. 5. Stosowanie uczciwych zabiegów perswazyjnych. 6. Rozpoznawanie typu nadawcy i adresata tekstu. 7. Rozróżnianie pojęcia błędu językowego i innowacji językowej, poprawności i stosowności wypowiedzi; rozpoznawanie i korygowanie różnego typu błędów językowych; 8. Czerpanie dodatkowych informacji z przypisu. 9. Stosowanie zasady etyki i etykiety językowej, znajomość sposobów zwracania się do rozmówcy w zależności od sytuacji i relacji z rozmówcą.	Osiągnięcie celów z zakresu podstawowego, a ponadto: 1. Rozróżnianie i omawianie na wybranych przykładach funkcji języka – poznawczej (kategoryzowanie świata), komunikacyjnej (tworzenie wypowiedzi i stosowanie języka w aktach komunikacji) oraz społecznej (jednoczenie grupy i budowanie tożsamości zbiorowej – regionalnej, środowiskowej, narodowej); 2. Dostrzeganie funkcji wypowiedzi towarzyszącej funkcji komunikacyjnej: sprawczej i kontaktowej.
--	--	--	--

	4. Odbiór przekazu językowego	1. Wskazywanie charakterystycznych cech stylu danego tekstu, nazywanie zastosowanych w nim środków językowych i określanie ich funkcji w tekście. 2. Odczytywanie sensu tekstu (a w nim znaczenia wyrazów, związków frazeologicznych, zdań, grup zdań porządkowanych w akapicie), umiejętność wydzielenia jego fragmentów i objaśnienia ich sensu oraz funkcji na tle całości. 3. Dokonanie logicznego streszczenia tekstu argumentacyjnego (wyróżniając kluczowe pojęcia, twierdzenia i sposób ich uzasadnienia); 4. Odczytywanie sensu tekstów artystycznych, publicystycznych (artykuł, reportaż), popularnonaukowych, prasowych (wiadomość, komentarz), również w sieci Internet- uwzględniając zawarte w nich informacje zarówno jawne, jak i ukryte. 5. Określanie swoich reakcji czytelniczych (np. wrażenia). 6. Formułowanie wniosków wynikających z przesłanek zawartych w tekście. 7. Rozpoznanie wypowiedzi argumentacyjnej, wskazanie tezy, argumentów i wniosków. 8. Rozpoznanie wypowiedzi o charakterze informacyjnym, ekspresywnym i impresywnym. 9. Zidentyfikowanie manipulacji językowej. 10. Odróżnianie opinii od faktu. 11. Rozpoznawanie gatunków publicystycznych, prasowych, radiowych i telewizyjnych.	Osiągnięcie celów z zakresu podstawowego.
--	-------------------------------	---	---

	5. Ortografia i interpunkcja	1. Poprawność wypowiedzi pisemnych pod względem ortograficznym i interpunkcyjnym. 2. Wykorzystywanie wiedzy o składni w stosowaniu reguł interpunkcyjnych.	Osiągnięcie celów z zakresu podstawowego.
--	------------------------------	---	---

III. Kształcenie literackie i kulturowe	1. Analiza i interpretacja utworów literackich	1. Znajomość podstaw periodyzacji literatury białoruskiej. 2. Znajomość prądów literackich i artystycznych w epokach literackich, określanie ich cech. 3. Rozpoznawanie gatunków literackich, określanie ich cech. 4. Wskazanie różnic między dramatem i teatrem. 5. Wskazanie zastosowanych w utworze językowych środków wyrazu artystycznego oraz innych wyznaczników poetyki danego utworu (z zakresu podstaw wersyfikacji, kompozycji, genologii) i określanie ich funkcji. 6. Korzystanie z informacji zawartych w encyklopediach i słownikach w formie książkowej i elektronicznej. 7. Rozpoznawanie w utworze sposobów kreowania bohatera i świata przedstawionego (narracja, fabuła, sytuacja liryczna, akcja) oraz różnych sposobów pokazywania świata przedstawionego: realizm, fantastyka, groteska. 8. Rozpoznawanie podstawowych motywów (np. ojczyzny, poety, matki, ziemi, inne) oraz ich funkcji w utworze. 9. Wykorzystywanie w interpretacji elementów znaczących dla odczytania sensu utworu (tytuł, podtytuł, puenta, kompozycja, słowa-klucze, motto). 10. Wykorzystanie w interpretacji utworu kontekstów: literackiego, kulturowego, filozoficznego, biograficznego. 11. Dostrzeganie występujących w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowych i uniwersalnych.	Osiągnięcie celów z zakresu podstawowego, a ponadto: 1. Dostrzeganie przemian konwencji i praktyka ich łączenia (synkretyzm konwencji i gatunków). 2. Wskazywanie tekstów wzorcowych dla utworów będących parafrazami, parodiami i trawestacjami. 3. Umiejętność dostrzegania i komentowania estetycznych wartości utworu literackiego. 4. Dokonywanie interpretacji porównawczej utworów literackich. 5. W interpretacji eseju i felietonu wykorzystanie wiedzy o ich cechach gatunkowych.
--	---	---	--

	2. Odbiór tekstów kultury	1. Interpretacja dzieła sztuki. 2. Określanie wartości estetycznych poznawanych tekstów kultury. 3. Dostrzeganie specyfiki przekazów audiowizualnych (przedstawień teatralnych, filmów, programów informacyjnych, programów rozrywkowych), nazwanie ich tworzywa (ruchome obrazy, warstwa dźwiękowa).	Osiągnięcie celów z zakresu podstawowego.
IV. Tworzenie wypowiedzi	1. Mówienie	1. Tworzenie samodzielnej wypowiedzi argumentacyjnej według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawianie tezy lub hipotezy, dobieranie argumentów, porządkowanie ich, hierarchizowanie, dokonywanie ich selekcji pod względem użyteczności wypowiedzi, podsumowywanie, dobieranie przykładów ilustrujących wywód myślowy, przeprowadzanie prawidłowego wnioskowania). 2. Przygotowanie wypowiedzi (analiza tematu, dostosowanie do niego formy wypowiedzi, sporządzanie planu wypowiedzi); 3. Publiczne wygłaszanie przygotowanej przez siebie wypowiedzi, dbałość o dźwiękową wyrazistość przekazu (w tym także tempo mowy i donośność, poprawny akcent wyrazowy oraz poprawną intonację zdania). 4. Hierarchizowanie informacji w zależności od ich funkcji w przekazie	Osiągnięcie celów z zakresu podstawowego, a ponadto: 1. Rozróżnianie normy językowej wzorcowej i użytkowej; ocenianie własnych kompetencji językowych (poprawność gramatyczną i słownikową) oraz kompetencji komunikacyjnych (stosowność i skuteczność wypowiedzania się).

	2. Pisanie	1. Hierarchizowanie informacji w zależności od ich funkcji w przekazie. 2. Tworzenie dłuższego tekstu pisanego (rozprawka, recenzja, referat, interpretacja utworu literackiego lub fragmentu) zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej, w tym celu posługiwanie się też technologią informacyjno-technologiczną. 3. Tworzenie samodzielnej wypowiedź argumentacyjnej według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawianie tezy lub hipotezy, dobieranie i porządkowanie argumentów, hierarchizowanie, dokonywanie ich selekcji pod względem użyteczności wypowiedzi, podsumowywanie, dobieranie przykładów ilustrujących wywód myślowy, przeprowadzanie prawidłowego wnioskowania). 5. Przygotowanie wypowiedzi (analiza tematu, dostosowanie do niego formy wypowiedzi, sporządzanie planu wypowiedzi). 6. Redakcyjne opracowanie własnego tekstu (dokonywanie przeróbek, uzupełnień, transformacji, skrótów, eliminowanie przypadkowej niejednoznaczności wypowiedzi). 7. Wykonywanie różnych działań na tekście cudzym (np. streszczanie, parafrazowanie, sporządzanie konspektu, cytowanie, sporządzanie przypisów). 8. Uwzględnienie w interpretacji potrzebnych kontekstów, np. biograficznego, historycznego.	Osiągnięcie celów z zakresu podstawowego, a ponadto: 1. Adiustowanie na poziomie elementarnym tekstu pisanego i dokonywanie jego korekty.
--	------------	--	--

3. TREŚCI NAUCZANIA I PRZEWIDYWANE OSIĄGNIĘCIA

KLASA 1

Treści nauczania	Zakres podstawowy	Zakres rozszerzony
	Przewidywane osiągnięcia. Uczeń:	
Słuchanie wypowiedzi innych osób oraz rozumienie tekstu słuchanego w różnych sytuacjach komunikacyjnych: rozmowa, dyskusja.	- uważnie śledzi tok zajęć, koncentruje się na wypowiedziach prowadzącego i uczestników, zapamiętuje przekazywane treści; - stosownie do sytuacji reaguje na usłyszaną wypowiedź; - uczestniczy w rozmowie; - uważnie słucha wypowiedzi innych w celu skonfrontowania zdań i poglądów; - rozpoznaje typ nadawcy i adresata tekstu;	Spełnia wymagania dla poziomu podstawowego, a ponadto: - wykazuje swoje uważne słuchanie poprzez włączanie się w tok zajęć, prośbę o głośniejsze, wolniejsze mówienie, wyjaśnienie czegoś - potrafi dosłuchiwać się znaczeń w głosie mówiącego - potrafi słuchać selektywnie w celu eliminowania z własnej wypowiedzi informacji, które już się pojawiły w dyskusji;
Czytanie tekstów współczesnych i dawnych, przestrzeganie zasad interpunkcji, prawidłowe akcentowanie i intonacja.	- czyta głośno, w miarę płynnie; - czyta poprawnie pod względem dykcji pauzowania;	- czyta głośno, płynnie teksty o różnym zabarwieniu emocjonalnym, dobierając właściwe środki ekspresji; - umie czytać wybiórczo; - pobieżnie, zręcznie wyszukuje potrzebne informacje;
Odbiór przekazu językowego oraz analiza i interpretacja utworów literackich.	- rozpoznaje typ nadawcy i adresata tekstu; - odczytuje sens tekstów kultury; - po głośnym lub cichym przeczytaniu krótkiego tekstu odpowiada na pytania dotyczące treści; - wskazuje elementy świata przedstawionego w tekście kultury; - dostrzega w utworach różne postawy bohaterów; - dokonuje charakterystyki postaci; - określa problematykę utworu, wskazuje wątki; - rozpoznaje rodzaje i gatunki literackie oraz gatunki publicystyki; - rozpoznaje literackie środki artystyczne, w tym anafory,	- dostrzega estetyczne wartości utworu literackiego

	epitety, inwersję, metafory, porównania; - identyfikuje osobę mówiącą; - określa podmiot liryczny oraz adresata lirycznego; - rozpoznaje wypowiedź o charakterze informacyjnym; - odróżnia fakty od opinii; - wykorzystuje w interpretacji kontekst literacki, kulturowy, filozoficzny, biograficzny; - potrafi ogólnie scharakteryzować epoki w kulturze; - wykazuje się znajomością i rozumieniem omówionych utworów; - zna twórczość najważniejszych przedstawicieli starożytnej Białorusi;	
Odbiór tekstów kultury	- dostrzega specyfikę przekazów audiowizualnych (przedstawień teatralnych, filmów, programów informacyjnych, programów rozrywkowych);	- dokonuje przekazu treści;
Tworzenie wypowiedzi ustnych i pisemnych.	- odpowiada na pytania do tekstu; - konstruuje krótką, logiczną wypowiedź; - opowiada treść utworu jednowątkowego; - stosuje słownictwo nazywające cechy, wady, zalety; - prezentuje najważniejsze wydarzenia danego tekstu kultury; - dba o rzeczowość wypowiedzi; - przedstawia własną interpretację utworu; - sporządza plan wypowiedzi; - tworzy notatkę, dziennik, streszczenie utworu; - posługuje się technologią informacyjno-technologiczną;	- rozróżnia normę językową wzorcową i użytkową
Świadomość białoruskiego dziedzictwa narodowego	- rozumie związek poznanych utworów z życiem narodu białoruskiego; - potrafi omówić obrzędy	- rozumie relacje międzykulturowe w Polsce;

	i zwyczaje związane ze świętem Dziadów, Bożego Narodzenia, Nowego Roku, Wielkanocy, Nocy Kupały;	- uczestniczy w białoruskich imprezach kulturalno- edukacyjnych;
Nauka o języku	- posługuje się biegle alfabetem białoruskim; - zna pojęcie znaku językowego i systemu znaków; - stosuje zasadę etyki i etykiety językowej; - posiada wiedzę i umiejętności z zakresu ortografii: zasady pisowni wielkiej i małej litery, akcent i sylaba, pisownia samogłosek („akannie”) oraz jutowanych („jakannie”), pisownia i, ŭ; y, ŷ, spółgłoski twarde i miękkie oraz dźwięczne i bezdźwięczne, pisownia znaku miękkiego oraz apostrofu, pisownia wyrazów z wydłużonymi spółgłoskami; - posiada umiejętności w zakresie słowotwórczej budowy wyrazu; - rozpoznaje wyrazy wieloznaczne i rozumie ich znaczenia w tekście - rozpoznaje synonimy, antonimy, homonimy, frazeologizmy; - zna i stosuje poprawne formy rzeczownika, przymiotnika;	- rozpoznaje i wykazuje wybrane cechy języka białoruskiego literackiego i gwarowego;

Literatura obowiązkowa	
Poziom podstawowy	Poziom rozszerzony
Алесь Барскі, <i>Беластоцкі край; Я сын зямлі беластоцкай...</i> Генадзь Ланеўскі, <i>Рагнеда і Уладзімір</i> Францыск Скарына, <i>Прадмова да ўсёй Бібліі</i> Іван Навуменка, <i>Вераніка</i> Барыс Сачанка, <i>Чаравікі- туфелькі</i> Ян Скрыган, <i>Слепата</i> Іван Мележ, <i>Людзі на балоце</i> (фрагмент: <i>Сватаство</i>) Уладзімір Караткевіч, <i>Зямля пад белымі крыламі</i> (фрагмент: <i>Людзі зямлі беларускай</i>) Віктар Швед, <i>Беласточчына</i>, выбраныя вершы Аляксей Дудараў, <i>Вечар</i> (фрагменты з дзеі першай)	Вольга Рымша, <i>Рэквіем</i>

KLASA II

Treści nauczania	Zakres podstawowy	Zakres rozszerzony
	Przewidywane osiągnięcia. Uczeń:	
Słuchanie wypowiedzi innych osób oraz rozumienie tekstu słuchanego w różnych sytuacjach komunikacyjnych: rozmowa, dyskusja.	- koncentruje uwagę na dłuższej wypowiedzi, rozmowie; - słucha wypowiedzi dyskutantów w celu wyrobienia własnego zdania, wykazuje tolerancję dla cudzych opinii;	Spełnia wymagania dla poziomu podstawowego, a ponadto: - przewiduje skutki własnej wypowiedzi w różnych sytuacjach komunikacyjnych; - uczestnicząc w dyskusji potrafi stosować słowne przejawy słuchania aktywnego: wyrażanie odmiennego poglądu, wątpliwości;
Czytanie tekstów współczesnych i dawnych, przestrzeganie zasad interpunkcji, prawidłowe akcentowanie i intonacja.	- doskonalą technikę czytania głośnego i cichego ze zrozumieniem; - czyta z różnych części książek, tabel, przypisów, komentarzy, aneksów;	- czyta płynnie, poprawnie pod względem akcentowania; - sprawnie czyta, notuje i hierarchizuje informacje;

Odbiór przekazu językowego oraz analiza i interpretacja utworów literackich.	- odróżnia informacje od opinii; - odróżnia fakty od fikcji literackiej; - odczytuje sens tekstu (a w nim znaczenia wyrazów, związków frazeologicznych, zdań); - dokonuje logicznego streszczenia tekstu argumentacyjnego; - odczytuje sens tekstów publicystycznych, popularnonaukowych, prasowych, również w sieci Internet; - wskazuje różnice między dramatem i teatrem; - odkrywa w literaturze refleksje, uczucia, postawy, dążenia wpisane w dzieła literackie danej epoki; - dostrzega wartości narodowe i uniwersalne; - odczytuje metaforę i symbolikę utworu literackiego; - rozpoznaje podstawowe motywy (np. ojczyzny, poety, matki, ziemi, inne); - korzysta z publikacji informacyjnych; - wykorzystuje w interpretacji tytuł, podtytuł, puentę, słowa-klucze, motto; - wykazuje się znajomością i rozumieniem omówionych utworów; - zna twórczość najważniejszych przedstawicieli literatury białoruskiej XIX oraz początku wieku XX;	- dostrzega przemiany konwencji i praktykę ich łączenia (synkretyzm konwencji i gatunków); - przeprowadza interpretację porównawczą utworów literackich;
Odbiór tekstów kultury	- dostrzega specyfikę przekazów audiowizualnych (przedstawień teatralnych, filmów, programów informacyjnych, programów rozrywkowych); - interpretuje dzieła sztuki;	- wyraża swoją opinię;

Tworzenie wypowiedzi ustnych i pisemnych.	- tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną wg podstawowych zasad logiki i retoryki; - streszcza tekst literacki bądź publicystyczny; - redaguje charakterystykę postaci literackiej bądź rzeczywistej, stosując słownictwo nazywające cechy; - tworzy dłuższy tekst pisany (rozprawka, recenzja, referat, interpretacja utworu literackiego lub fragmentu) zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji;	- rozróżnia normę językową wzorcową i użytkową; - ocenia własne kompetencje językowe;
Świadomość białoruskiego dziedzictwa narodowego	- rozumie tematy, motywy, topoty charakterystyczne dla literatury narodowej; - wykazuje korzyści wynikające z wzajemnego przenikania się kultur;	- bierze udział w białoruskich imprezach edukacyjno-kulturalnych; - rozumie relacje międzykulturowe w Polsce; - rozpoznaje i rozumie wpływy innych języków na język mniejszości narodowej lub etnicznej;
Nauka o języku	- stosuje odmianę i poprawne formy zaimka, liczebnika, czasownika; - rozróżnia treści wprowadzane do komunikatu za pomocą znaków werbalnych i niewerbalnych, mając świadomość różnych sposobów ich odbioru i interpretacji; - sprawnie posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą języka białoruskiego; - rozumie konsekwencje stosowania form charakterystycznych dla środków elektronicznych (takich jak SMS, e-mail, czat); - korzysta z zasobów Internetu, np. słowników on-line	- rozumie pojęcie parafrazy;

Literatura obowiązkowa	
Poziom podstawowy	Poziom rozszerzony
Канстанцін Вераніцын, <i>Тарас на Парнасе</i> Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч, <i>Пінская шляхта</i> Кастусь Каліноўскі, <i>Пісьмы з-пад шыбеніцы; Мужыцкая праўда № 1</i> Францішак Багушэвіч, <i>Прадмова да Дудкі беларускай; Калыханка</i>, выбраныя вершы Цётка, <i>Шануйце роднае слова</i> Янка Купала, <i>Курган; Незалежнасць Явар і каліна, Спадчына</i>, выбраныя вершы Якуб Колас, <i>Новая зямля; Што яны страцілі</i> Максім Багдановіч, <i>Апокрыф; Хто мы такія; Санет</i>, выбраныя вершы Змітрок Бядуля, <i>На каляды к сыну; Пяць лыжак заціркі</i> Максім Гарэцкі, <i>Рускі; Стары прафесар</i> Кузьма Чорны, <i>Макаркавых Волька</i>	Якуб Колас, <i>У палескай глушы</i> (фрагмент: XVI частка) Максім Багдановіч, <i>За сто лет</i> Максім Гарэцкі, <i>Фантазія</i>

KLASA III

Treści nauczania	Zakres podstawowy	Zakres rozszerzony
	Przewidywane osiągnięcia. Uczeń:	
Słuchanie wypowiedzi innych osób oraz rozumienie tekstu słuchanego w różnych sytuacjach komunikacyjnych: rozmowa, dyskusja.	- koncentruje uwagę na dłuższej wypowiedzi, rozmowie, tekście kultury; - słucha wypowiedzi dyskutantów w celu wyrobienia własnego zdania, wykazuje tolerancję dla cudzych opinii; - potrafi selekcjonować najważniejsze informacje, znajduje pomiędzy nimi związki;	Spełnia wymagania dla poziomu podstawowego, a ponadto: - przewiduje skutki własnej wypowiedzi w różnych sytuacjach komunikacyjnych; - uczestnicząc w dyskusji potrafi stosować słowne przejawy słuchania aktywnego: wyrażanie odmiennego poglądu, wątpliwości; - kieruje wywiadem, inspiruje odpowiedzi rozmówcy;
Czytanie tekstów współczesnych i dawnych, przestrzeganie zasad interpunkcji, prawidłowe akcentowanie i intonacja.	- doskonalą technikę czytania głośnego i cichego ze zrozumieniem; - czyta z różnych części książek, tabel, przypisów, komentarzy, aneksów, nośników elektronicznych;	- czyta głośno, płynnie teksty o różnym zabarwieniu emocjonalnym, dobierając właściwe środki ekspresji; - umie czytać wybiórczo; - pobieżnie, zręcznie wyszukuje potrzebne informacje;

Odbiór przekazu językowego oraz analiza i interpretacja utworów literackich.	- dzieli się swoimi wrażeniami z poznanego utworu; - formułuje wnioski na podstawie tekstu; - rozpoznaje wypowiedź argumentacyjną, wskazuje tezę, argumenty i wnioski; - dostrzega związek tekstu z epoką literacką; - zna prądy literackie i artystyczne w epokach literackich, określa ich cechy - rozpoznaje w utworze sposoby kreowania bohatera i świata przedstawionego (narracja, fabuła, sytuacja liryczna, akcja) oraz różne sposoby pokazywania świata przedstawionego: realizm, fantastyka, groteska; - prezentuje własne odczytania tekstów; - rozpoznaje obecne w utworach wartości, określa ich związek z problematyką tekstu; - wykazuje się znajomością i rozumieniem omówionych utworów; - wykazuje się znajomością literatury białoruskiej okresu II wojny światowej oraz czasów powojennych do lat 80-tych XX wieku;	- wskazuje teksty wzorcowe dla utworów będących parafrazami, parodiami i trawestacjami; - prezentuje własne odczytania tekstu literackiego z pozycji interpretatora w różnych kontekstach; - rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (felieton, reportaż);
Odbiór tekstów kultury	- dostrzega specyfikę przekazów audiowizualnych (przedstawień teatralnych, filmów, programów informacyjnych, programów rozrywkowych), potrafi nazwać ich tworzywo (ruchome obrazy, warstwa dźwiękowa); - interpretuje dzieła sztuki;	- porównuje poznane teksty kultury, uwzględniając różnorodne konteksty;

Tworzenie wypowiedzi ustnych i pisemnych.	- przygotowuje wypowiedź (analizuje temat, dostosowuje do niego formę wypowiedzi, sporządza plan wypowiedzi); - zwraca uwagę na etykę wypowiedzi; - tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie);	- ocenia własne kompetencje komunikacyjne;
Świadomość białoruskiego dziedzictwa narodowego	- analizuje różne wzorce postaw społecznych, narodowych, obywatelskich, obyczajowych, kulturowych i w ich kontekście kształtuje swoją tożsamość;	- rozpoznaje w tekstach kultury problemy społeczne i polityczne związane z życiem białoruskiej mniejszości narodowej; - uczestniczy w białoruskich imprezach kulturalno-edukacyjnych;
Nauka o języku	- wskazuje nieodmierne części mowy: przymówek, spójnik, partykuła; - analizuje zdania złożone współrzędnie i podrzędnie, rozpoznaje równoważniki zdań; - rozpoznaje i poprawia różne typy błędów językowych; - rozumie pojęcie stylu, rozpoznaje styl potoczny, urzędowy, artystyczny, naukowy, publicystyczny; - rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (wyrazy gwarowe, terminy naukowe, archaizmy i neologizmy, eufemizmy i wulgaryzmy);	- określa cechy stylu wypowiedzi internetowych oraz wartościuje wypowiedzi tworzone przez internautów;

Literatura obowiązkowa	
Poziom podstawowy	Poziom rozszerzony
Максім Танк, <i>Рукі маці</i> , выбраныя вершы Яўгенія Янішчыц, <i>Ты пакліч мяне. Пазаві...</i> , выбраныя вершы Васіль Быкаў, <i>Аблава</i> ; <i>Калі хочацца жыць</i> Уладзімір Караткевіч, <i>Зямля пад белымі крыламі</i> (фрагмент раздзела <i>Зялёны шум</i>); <i>Дзікае паляванне караля Стаха</i> (фрагмент – расказ легенды пра караля Стаха); <i>На Беларусі Бог жыўе</i> , выбраныя вершы Янка Брыль, <i>Галя</i> ; <i>Маці</i> Іван Шамякін, <i>Дзеці настаўніцы</i> Барыс Сачанка, <i>Дарога праз лес</i>	Рыгор Барадулін, <i>Жыццё і паэзія</i>

KLASA IV

Treści nauczania	Zakres podstawowy	Zakres rozszerzony
	Przewidywane osiągnięcia. Uczeń:	
Słuchanie wypowiedzi innych osób oraz rozumienie tekstu słuchanego w różnych sytuacjach komunikacyjnych: rozmowa, dyskusja;	- koncentruje uwagę na treści wypowiedzi innych osób, rozmowie, tekście kultury; - odróżnia subiektywizm od obiektywizmu, aprobatę od dezaprobaty, szczerą od udawania;	Spełnia wymagania dla poziomu podstawowego, a ponadto: - słuchając potrafi wybrać najistotniejsze fakty, informacje; - selekcjonuje i porządkuje usłyszane treści; - odczytuje intencje mówiącego;
Czytanie tekstów współczesnych i dawnych, przestrzeganie zasad interpunkcji, prawidłowe akcentowanie i intonacja;	- doskonalą technikę czytania głośnego i cichego ze zrozumieniem;	- czyta płynnie ze zrozumieniem;
Odbiór przekazu językowego oraz analiza i interpretacja utworów literackich.	- rozpoznaje wypowiedź o charakterze informacyjnym, ekspresyjnym i impresyjnym; - rozpoznaje manipulację językową; - ma świadomość wieloznaczności wypowiedzi literackiej; - rozumie dylematy moralne umiejętnie dokonując wyboru;	- dokonuje interpretacji i analizy porównawczej; - formułuje, uzasadnia samodzielne sądy; - w interpretacji eseju i felietonu wykorzystuje wiedzę o ich cechach gatunkowych; - rozpoznaje rodzaje wierszy takie jak: „punkcir”, „wierszakaz”, „wierset”, „kwantem”;

	- wykazuje się znajomością i rozumieniem omówionych utworów; - wykazuje się znajomością współczesnej literatury białoruskiej, emigracyjnej oraz twórczości „białowieżan”;	
Odbiór tekstów kultury	- odbiera krytycznie różne teksty kultury; - określa wartości estetyczne poznawanych tekstów kultury	- przygotowuje i prezentuje własne projekty;
Tworzenie wypowiedzi ustnych i pisemnych.	- publicznie wygłasza przygotowana przez siebie wypowiedź, dbając o dźwiękową wyrazistość przekazu (w tym także tempo mowy i donośność, poprawny akcent wyrazowy oraz poprawna intonację zdania; - hierarchizuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie; - tworzy dłuższy tekst pisany;	- adiustuje na poziomie elementarnym tekst pisany i dokonuje jego korekty;
Świadomość białoruskiego dziedzictwa narodowego	- wykazuje się znajomością form działalności białoruskiej mniejszości narodowej w Polsce w celu zachowania swojej tożsamości;	- rozpoznaje przyczyny procesów asymilacyjnych wśród społeczności białoruskiej; - uczestniczy w białoruskich imprezach kulturalno-edukacyjnych;
Nauka o języku	- rozumie pojęcie aktu komunikacji językowej i wskazuje jego składowe, dostrzega i omawia współczesne zmiany modelu komunikacji językowej (np. różnice między tradycyjną komunikacją ustną lub pisaną a komunikacją przez Internet); - pisze poprawnie pod względem ortograficznym i interpunkcyjnym; - wykorzystuje wiedzę o składni w stosowaniu reguł interpunkcyjnych;	- rozpoznaje język podlaski i określa jego specyfikę;

	- stosuje uczciwe zabiegi perswazyjne; - rozpoznaje funkcję języka w tekście; - rozpoznaje wyrazy zapożyczone, rozumie ich funkcję w tekście; - rozpoznaje różne odmiany języka: potoczny, gwarowy, literacki;	
--	---	--

Literatura obowiązkowa	
Poziom podstawowy	Poziom rozszerzony
Алесь Барскі, <i>Селянін, як тварэц...</i> выбраныя вершы Сакрат Яновіч, <i>Гасцінец; Прыгожай; Бацькаў гнеў; Вёха – багіня ганьбы</i> Ніл Гілевіч, <i>Каб людзьмі між людзей пачувацца</i> Наталля Арсеннева, <i>Малітва</i> , выбраныя вершы Ларыса Геніюш, <i>Маці мая сялянская</i> , выбраныя вершы Уладзімір Някляеў, <i>Праводзіла з дому</i> , выбраныя вершы Віктар Шніп, <i>Жыццё, нібыта нітка Арыядны...</i> выбраныя вершы Святлана Алексіевіч, <i>Чарнобыльская малітва</i> (фрагмент: <i>Самотны чалавечы голас</i>) Барыс Пятровіч, <i>Спачатку была цемра</i> (фрагмент 1 раздзела часткі другой) Ігар Бабкоў, <i>Хвілінка</i> (фрагмент 6-га раздзела часткі <i>Паветраны шар</i>)	Уладзімір Арлоў, <i>Незалежнасць гэта...</i> Алесь Разанаў, <i>Sumus ne simus</i> , выбраныя вершы Ларыса Геніюш, <i>Споведзь</i> Надзея Артымовіч, <i>Ёсць тое...</i> , выбраныя вершы Сакрат Яновіч, <i>Пад знакам Арла й Пагоні</i> (фрагмент 30. <i>Эліты</i>) Барыс Пятровіч, <i>Трызненні</i> (фрагмент: <i>Шчасце быць – 1.</i>)

Inne teksty kultury w klasach I – IV:

1. „Niwa” – tygodnik mniejszości białoruskiej w Polsce, wydawany w języku białoruskim w Białymstoku.
3. Telewizja Biełsat- filmy dokumentalne, historyczne, programy informacyjne, reportaże, muzyka.
4. Programy realizowane przez Radio Racja.
5. Programy realizowane przez Polskie Radio Białystok "Pad znakam Pahoni".
6. Tydzień białoruski – cotygodniowy magazyn telewizyjny TVP Białystok dla mniejszości białoruskiej.
7. Słownik Białoruskich Artystów (Слоўнік Беларускіх Мастакоў) wydawany przez Muzeum i Ośrodek Kultury Białoruskiej w Hajnówce.

4. SPOSOBY OSIĄGANIA CELÓW

4.1. METODY PRACY NA LEKCJACH JĘZYKA BIAŁORUSKIEGO

W nauczaniu języka białoruskiego istotnym jest wyrobienie pozytywnej motywacji do nauki. W celu osiągnięcia oczekiwanych wyników wychowania i kształcenia należy stosować różnorodne metody i formy pracy, aby zdobywanie kolejnych umiejętności było dla ucznia atrakcyjne. Nauczyciel powinien stwarzać uczniom warunki do nabywania umiejętności wyszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł również z zastosowaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych.

Wskazane jest częste stosowanie aktywizujących uczniów metod i technik nauczania:

- poszukiwań,
- dyskusji,
- dramy,
- projektu,
- grup eksperckich,
- burzy mózgów,
- przekładu intersemiotycznego,
- debaty,
- śniegowej kuli,
- drzewa decyzyjnego.

Grupowe formułowanie i rozwiązywanie problemów odgrywa istotną rolę wychowawczą, gdyż pozwala zintegrować uczniów oraz łączyć nauczanie z wychowaniem. Proponuje się również zadawanie nadobowiązkowych prac domowych wymagających udziału kilku osób (przygotowanie wystawy, gazetki szkolnej, prezentacji multimedialnej).

Wybierając określoną metodę pracy, nauczyciel musi uwzględniać specyficzne potrzeby zespołu klasowego. Organizowanie na lekcjach pracy zarówno indywidualnej, jak i grupowej umożliwi uczniom twórcze uczestniczenie w zajęciach, zmusi ich do aktywnego uczenia się. Uwzględnienie różnych możliwości intelektualnych i emocjonalnych uczniów pozwoli na indywidualizowanie nauczania i różnicowanie zadań dydaktycznych w zależności od tempa pracy uczniów.

Celem nauczania powinno być przede wszystkim kształcenie założonych w programie umiejętności uczniów, nie tylko realizacja treści programowych. Dlatego zaleca się poświęcanie na dany materiał czasu odpowiadającego potrzebom uczniów. Służą temu również systematyczne ćwiczenia kształcące założone w programie umiejętności.

Program zakłada integrację treści wewnątrz przedmiotu, korelację z innymi przedmiotami oraz związek z pozaszkolnymi doświadczeniami uczniów.

Realizując cele programu należy korzystać z różnorodnych form pomocy dydaktycznych: słowników, encyklopedii, Internetu, nagrań audio i wideo, prezentacji multimedialnych, reprodukcji dzieł sztuki.

Zadaniem nauczyciela, równie ważnym jak kształcenie umiejętności, jest motywowanie uczniów do czytania, rozbudzanie zainteresowań literaturą i językiem oraz szeroko pojętą kulturą, ponieważ ma to duży wpływ na wzbogacenie ich słownictwa, sposób ich wypowiadania się w mowie i piśmie. Pracę nad lekturą należy zawsze łączyć z realizacją celów wychowawczych. Tekst literacki to doskonały materiał do uświadomienia młodym ludziom, że lepiej jest oceniać postawę, zachowanie niż osobę. Nauczyciel powinien unikać moralizowania, niech raczej skłania uczniów do samodzielnego wyciągania wniosków i dostrzegania w literaturze uniwersalnych wartości. Kształcenie językowe należy podporządkować sprawności w posługiwaniu się językiem białoruskim w rozmaitych sytuacjach komunikacyjnych. Zaleca

się także częste przeprowadzanie ćwiczeń, a nawet całych jednostek lekcyjnych wzbogacających słownictwo uczniów. Przy sprawdzaniu prac należy poprawiać błędy, a nie jedynie je zaznaczać. Szczególną uwagę należy zwrócić na ortografię, ponieważ praktyka nauczania języka białoruskiego wykazuje dużą skalę trudności związanych z prawidłowym zastosowaniem norm ortograficznych.

4.2. INDYWIDUALIZACJA PRACY W ZALEŻNOŚCI OD MOŻLIWOŚCI I POTRZEB UCZNIA

W przypadku ucznia mającego trudności w nauce niezmiernie istotna jest pozytywna motywacja, polegająca na wyznaczaniu konkretnych zadań dotyczących małej partii materiału i nagradzaniu za ich wykonanie. Ważne jest przede wszystkim dostrzeżenie choćby niewielkich postępów. W miarę potrzeb należy organizować zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze.

Uczeń uzdolniony powinien natomiast mieć możliwość zaprezentowania swoich osiągnięć na forum klasy bądź szkoły. Należy go również zachęcać do udziału w olimpiadzie języka białoruskiego, w konkursach recytatorskich, teatralnych i innych (w zależności od zainteresowań). Uczniów należy również zachęcać i motywować do udziału w różnych formach pracy pozalekcyjnej, udziału w imprezach kulturalnych.

Nauczyciel pracujący z uczniem mającym specyficzne trudności w nauce czytania i pisania powinien uwzględnić wszystkie zalecenia poradni. Należy jednocześnie uświadomić takiemu uczniowi obecny stan prawny – na podstawie komunikatu dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej w sprawie szczegółowych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu maturalnego w danym roku szkolnym.

5. PROPOZYCJE KRYTERIÓW OCENY I METOD SPRAWDZANIA OSIĄGNIĘĆ

Ocenianie w szkole odbywa się systematycznie i obejmuje wiadomości i umiejętności uczniów wynikające z programu nauczania i podstaw programowych ze szczególnym uwzględnieniem: systematyczności, aktywności, stopnia samodzielności, szczególnych zainteresowań, umiejętności zorganizowania własnego warsztatu pracy, stosunku do obowiązków szkolnych, umiejętności pracy w grupie, poziomu wiedzy, zakresu umiejętności i wiedzy, stopnia zrozumienia materiału programowego, umiejętności zastosowania posiadanej wiedzy w sytuacjach typowych i nietypowych wymagających twórczego podejścia do problemu, zaangażowania w proces dydaktyczny, wysiłku włożonego w osiągnięcie prezentowanego poziomu wiedzy i umiejętności, umiejętności zaprezentowania i przekazania posiadanej wiedzy i umiejętności.

Zadania obowiązkowe:

- wypowiedź ustna – co najmniej dwie wypowiedzi w semestrze, w tym jedna z nich odnosi się do gazety „Niwa”, np.: streszczenie, krótka ocena tekstu, relacja, przekaz aktualnych informacji;
- prace klasowe – dwie prace klasowe w semestrze z których jedna dotyczy umiejętności leksykalnych lub sprawdza umiejętność opanowania zasad ortografii białoruskiej (dyktando), natomiast druga praca klasowa obejmuje zakres historii literatury i jest pracą stylistyczną (tekst własny ucznia);
- kartkówki kontrolujące opanowanie wiadomości i umiejętności z ostatnich 1-3 lekcji lub prac domowych;
- praca domowa, w tym zeszyt ucznia co najmniej raz w semestrze;
- czytanie głośne i ciche ze zrozumieniem;

Zadania dodatkowe:

- redagowanie tekstów własnych do redakcji „Niwy”;
- redagowanie i publikowanie tekstów na stronach internetowych szkoły, w gazetce szkolnej;
- ocenia się również pracę uczniów w różnego rodzaju zajęciach pozalekcyjnych i organizacjach apeli, udział w olimpiadach przedmiotowych i konkursach, zaangażowanie podczas imprez klasowych, szkolnych, pozaszkolnych, wycieczek oraz prace na rzecz szkoły i środowiska;

Ocena ucznia powinna mieć charakter wspierający oraz motywujący.

W ocenie prac pisemnych proponuje się procentowy wskaźnik przeliczenia możliwych do zdobycia punktów na daną ocenę:

0% - 29% – niedostateczny

30% - 49% – dopuszczający

50% - 74% – dostateczny

75% - 85% – dobry

86% - 97% – bardzo dobry

98% - 100% – celujący